

Η ΟΝΕ και η μετάβαση της Ελλάδας στο «Ευρώ»: τρέχουσες εξελίξεις και προοπτικές

Του Δρος **Νικολάου Βαγιονή**
Επιστ. Ερευνητού ΚΕΠΕ

1. Εισαγωγή

Η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) με την Οικονομική¹ και Νομισματική Ένωση (ΟΝΕ), δημιουργεί μία ζώνη οικονομικής σταθερότητας και αλληλεγγύης - τη ζώνη «Ευρώ», η οποία διασφαλίζει τη νομισματική διαπραγματευτική ικανότητα της Ευρώπης στην παγκόσμια οικονομία και της προσδίδει οικονομική ισχύ. Το ενιαίο νόμισμα είναι βασικός και ενεργός παράγοντας για τα παραπάνω θετικά, το οποίο συντελεί στην αύξηση της ταχύτητας κυκλοφορίας του χρήματος, ταυτόχρονα με τη σταδιακή μείωση του κόστους των χρηματοοικονομικών χειρισμών. Τα παραπάνω θα αποτελέσουν αφ' ενός μεν για τις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις και χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς ουσιώδη παράγοντα βελτίωσης της ανταγωνιστικότητάς τους σε παγκόσμιο επίπεδο, αφ' ετέρου δε για τους εργαζομένους διασφάλιση σταθερότητας των αμοιβών και σταδιακή επίτευξη ισοδυναμίας αμοιβών εν σχέσει με το επίπεδο της παραγωγικότητας μέσα στην ζώνη «Ευρώ», τέλος δε για τις διάφορες πολιτικές της ΕΕ θα αποτελέσουν καταλυτικό παράγοντα (π.χ. πράσινες ισοτιμίες, ενοποίηση επιτοκίων κ.ά.).

Όλα αυτά είναι εν πολλοίς γνωστά από την εκτεταμένη βιβλιογραφία και αρθρογραφία επί του θέματος (Cecchini 1988², Στουρνάρας 1992³, Ντόγκας 1993⁴, κ.ά.), καθώς και το ότι η ένταξη της χώρας μας στην ΟΝΕ και η μετάβαση της ελληνικής Οικονομίας στη ζώνη Ευρώ είναι θέματα, που δεν είναι βέβαια μία απλή ή τυπική διαδικασία, αλλά προϋποθέτουν πέραν από την επίτευξη των γνωστών κριτηρίων - προϋπο-

1. Βλ. και Κωνστ. ΓΕ. Αθανασόπουλος, Ι. Βλάσης, Β. Δεληθέου: *Το Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης*. Αθήναι, 1996, τόμ. Α', σ. 142 επ.

2. Cecchini P.: *«The New European Economy. European Economy 1988, p. 35.*

3. Στουρνάρας Ι.: *Κόστος και όφελος για την Ελληνική Οικονομία από την ΟΝΕ. Επιθεώρηση των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων*. 1992, τ. 13.

4. Ντόγκας Δ.: *Ο ρόλος της Τράπεζας της Ελλάδος εν όψει της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης. Επιθεώρηση των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων*. 1993, τ. 15.

θέσεων (πληθωρισμού, ισοτιμίας και δημοσίου ελλείμματος) από την ελληνική οικονομία και μία σειρά μηχανισμών μετάβασης και ρυθμίσεων, που πρέπει σύντομα να δημιουργηθούν και να ενεργοποιηθούν. Σ' αυτά τα πλαίσια δημιουργείται το Εθνικό Σχέδιο Μετάβασης (ΕΣΜ) στο Ευρώ, το οποίο και θα τύχει αναλυτικότερης παρουσίασης στο άρθρο αυτό.

2. Η ΟΝΕ και η πορεία προς το ΕΣΜ

Με βάση τη Διάσκεψη Κορυφής και τη Συνθήκη του Μάαστριχτ (Δεκ. 1991 και Φεβ. 1992) όπου ελήφθησαν⁵ οι πολιτικές αποφάσεις και καθορίστηκαν οι διαδικασίες για την πορεία προς την ΟΝΕ, δημιουργήθηκε τον Ιανουάριο του 1994 το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Ίδρυμα (ΕΝΙ) που σε συνδυασμό με τις αλληπάλληλες συνόδους του Συμβουλίου Υπουργών Οικονομικών και Δημοσιονομικών Θεμάτων (ECO-FIN) και του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου (ΕΣ) (Μαδρίτης, Βρυξελλών, Κάρντιφ) καθόρισαν την ονομασία του κοινού νομίσματος, το νομικό πλαίσιο εισαγωγής του, τη διαδικασία επιλογής των Κρατών Μελών (Κ-Μ) και τις φάσεις μετάβασης, το σχεδιασμό κερμάτων και χαρτονομισμάτων, κ.ά.. Η προοπτική του ΕΝΙ είναι να καταργηθεί με την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΕΤ), που θα δημιουργηθεί για να συντονίζει νομισματικά τη ζώνη του Ευρώ, μετά την υλοποίηση της τελευταίας.

Όπως είναι γνωστό με βάση τις οικονομικές επιδόσεις του 1997, το ΕΣ των Βρυξελλών επέλεξε 11 Κ-Μ που θα αποτελέσουν την ζώνη Ευρώ, ενώ προκαθορίστηκαν (Μάιος 1998) οι συναλλαγματικές ισοτιμίες με τις οποίες οι χώρες προτίθενται να κλειδώσουν τα νομίσματά τους την 1.1.1999.

Η Διαδικασία Μετάβασης για τους 11

Η μεταβατική περίοδος 1.1.1999 έως 31.12.2001: Η μετάβαση των 11 Κ-Μ στο Ευρώ γίνεται την 1.1.1999, οπότε καθορίζονται (την 1.1.1999) οι αμετάκλητες συναλλαγματικές ισοτιμίες των νομισμάτων και αντικαθίσταται η ECU από το Ευρώ, με αναλογία 1 προς 1 και ισχύει σε λογιστική μορφή. Μέχρι την 31.12.2001 τα εθνικά κέρματα και

ΔΕΛΤΙΟΝ

ΕΝΩΣΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

Β' δεκαετία. Έτος 3ον. Αριθμ. 12

Δ' τριμ. 1997

Εκδότης: Ιωάννης Μάνος

Υπεύθυνη ύλης: Μάρθα Δερτιλή

Υπεύθυνη Έκδοσης/ Καλλιτεχνική
επιμέλεια: Έλση Τσούτη

Εξώφυλλο: Άννα Κατσουλάκη

Υπεύθυνη διανομής:
Μαρία Παπαδοπούλου

Θέματα (ενδεικτικώς):

Η παγκοσμιοποίηση των αγορών
χρήματος και το ελληνικό
τραπεζικό σύστημα

Διαδικτυακή τραπεζική

θεσμικό πλαίσιο για τις
προβληματικές και υπερχρεωμένες
επιχειρήσεις (Ν. 1892/1990)

Νομικές σελίδες

Επίκαιρα θέματα

Μόνιμες στήλες

Δραστηριότητες της Ε.Ε.Τ.

χαρτονομίσματα εξακολουθούν και κυκλοφορούν, καταργείται το ΕΝΙ και δημιουργείται η ΕΚΕΤ, και το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών (ΕΣΚΤ).

Η τελική φάση 1.1.2002 έως 31.6.2002: Την 1.1.2002 το Ευρώ κυκλοφορεί σε φυσική μορφή (κέρματα και χαρτονομίσματα) και μέχρι το πέρας της περιόδου αυτής (31.6.2002) αποσύρεται το σύνολο των εθνικών νομισμάτων. Από 1.7.2002 όλες οι συναλλαγές γίνονται υποχρεωτικά και αποκλειστικά σε Ευρώ.

Η Διαδικασία Μετάβασης για την Ελλάδα

Με βάση τις αποφάσεις του ΕΣ των Βρυξελλών, για τις χώρες που δεν θα ενταχθούν στην ζώνη του Ευρώ από την 1.1.1999 θα ισχύουν οι αρχές της «ίσης μεταχείρισης» και της «διευκόλυνσης». Σύμφωνα με την αρχή της «ίσης μεταχείρισης» τα κριτήρια επιλογής παραμένουν τα ίδια με αυτά που ίσχυσαν για την επιλογή των πρώτων 11 (άσχετα με την πιθανή πρόοδο των 11 έκτοτε). Σύμφωνα με την αρχή της «διευκόλυνσης» η μεταβατική περίοδος, που για τις 11 είναι τριετής (1.1.1999 - 31.12.2001) για τις λοιπές χώρες δεν είναι υποχρεωτικό να είναι τριετής και καταλήγει την 31.12.2001.

Η Ελλάδα εκτιμάται, ότι θα ικανοποιήσει τα κριτήρια της σύγκλισης το 1999 ώστε να συμμετάσχει - με απόφαση που θα πρέπει να ληφθεί από το ΕΣ εντός του έτους 2000 - στην μεταβατική φάση της «ζώνης Ευρώ» από την 1.1.2001 και θα πρέπει να ολοκληρώσει τις διαδικασίες και ενέργειες της μεταβατικής φάσης σε ένα έτος, προλαμβάνοντας τα άλλα 11 Κ-Μ μέχρι 31.12.2001. Για το λόγο αυτό οι προετοιμασίες θα αρχίσουν ταυτόχρονα με τα 11 Κ-Μ με βάση το ΕΣΜ.

3. Το Εθνικό Σχέδιο Ένταξης (ΕΣΕ) της Ελλάδας

Το ιδιαίτερα σύνθετο εγχείρημα της ένταξης στην ΟΝΕ απαιτεί συντονισμένη συνεργασία από φορείς του χρηματοπιστωτικού τομέα, της δημόσιας διοίκησης και των κοινωνικο-παραγωγικών φορέων. Για το σκοπό αυτό δημιουργήθηκε η Εθνική Συντονιστική Επιτροπή Ευρώ (ΕΣΕΕ), η Επιτροπή Εκπροσώπων της ΕΣΕΕ και η Επιστημονική Γραμματεία του Ευρώ. Στην ΕΣΕΕ συμμετέχουν το ΥΠΕΘΟ, το Υπ. Οικονομικών, το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους, το Συμβούλιο Οικονομικών Εμπειρογνομόνων, το Γραφείο του Πρωθυπουργού, η Τράπεζα της Ελλάδος, η Ένωση Ελληνικών Τραπεζών, η ΕΣΥΕ, το ΧΑΑ, ο ΣΕΒ, η ΕΒΕΑ, το Οικονομικό Επιμελητήριο, η Εθνική Συνομοσπονδία Ελληνικού Εμπορίου, η ΓΣΕΒΕΕ και η ΓΣΕΕ. Στην Επιτροπή Εκπροσώπων συμμετέχουν μέλη-εκπρόσωποι της ΕΣΕΕ, ενώ στην Επιστημονική Γραμματεία συμμετέχουν μέλη του ΥΠΕΘΟ, του Υπουργείου Οικονομικών και του ΚΕΠΕ.

Οι στόχοι του ΕΣΕ επικεντρώνονται, με βάση το χρονοδιάγραμμα που παρατέθηκε προηγουμένως στην καταγραφή των αναγκαίων νομοθετικών και τεχνικών προσαρμογών των εμπλεκόμενων φορέων στο πλαίσιο της μετάβασης της χώρας στο Ευρώ. Αυτές αφορούν σε τομείς όπως οι παρακάτω:

Ο Δημόσιος τομέας: Η δημόσια διοίκηση πρέπει να ενεργοποιηθεί στο θέμα του Ευρώ κατά πολλαπλό τρόπο, δηλαδή ως φορέας ενσωμάτωσης του Κοινοτικού Δικαίου στο Εθνικό Δίκαιο, ως φορέας καθορισμού πολιτικής, ως εργοδότης, ως επενδυτής, ως δανειζόμενος και δανειστής. Με κύριους φορείς πρωτοβουλιών το Υπουργείο

γείο Οικονομικών, την Τράπεζα της Ελλάδος, το Γενικό Λογιστήριο και το ΥΠΕΘΟ, γενικά εμπλέκονται τα περισσότερα όργανα διοίκησης.

Ο Χρηματοπιστωτικός τομέας: Οι τράπεζες και χρηματιστηριακές επιχειρήσεις πρέπει να εδραιώσουν λειτουργίες μετάβασης για τα συστήματα πληρωμών, τις αγορές κεφαλαίου και χρήματος, το πλαστικό χρήμα, τα συστήματα πληροφορικής και την ενημέρωση του προσωπικού και του πολίτη και βέβαια να αναπροσαρμόσουν το επίπεδο της εν γένει αποδοτικότητάς τους εν όψει της ουσιαστικής μείωσης των κερδών τους από τον τομέα των ανταλλαγών / μετατροπών συναλλάγματος.

Ο ιδιωτικός τομέας: Οι επιχειρήσεις πρέπει να προσαρμόσουν κύρια τις λογιστικές τους διαδικασίες, κατά προτίμηση με χρήση έτοιμων λογιστικών πακέτων, είτε κεντρικά υποστηριζόμενων (μέσω ειδικευμένων γι' αυτό λογιστικών εταιρειών), είτε αυτόνομων εφαρμογών, και βέβαια - επ' ευκαιρία της προσαρμογής - με ουσιαστική αναβάθμιση των συστημάτων πληροφορικής τους, ταμειακών μηχανών, κερματοδεκτών, κ.λ..

Οι πολίτες και καταναλωτές: Πρέπει να αναπτύξουν κατ' αρχήν αντίληψη της ισοτιμίας και της αγοραστικής αξίας των ονομαστικών αξιών των νέων κερμάτων και τραπεζογραμματίων. Να αναπτύξουν συνείδηση των δυνατοτήτων του νέου νομίσματος όσον αφορά την συγκρισιμότητα των αξιών των καταναλωτικών προϊόντων και την κατανάλωση στις χώρες της ζώνης του Ευρώ. Να αναπτύξουν συνείδηση της ολικής μετατρεψιμότητας των δραχμών στο νέο νόμισμα υπό τη δεδομένη ισοτιμία και ικανότητα ψύχραιμης, συνετής και νόμιμης διαχείρισης των νομισμάτων κατά τη διάρκεια της παράλληλης κυκλοφορίας Δραχμής και Ευρώ.

Οι στατιστικές και οι χρονολογικές σειρές οικονομικών μεγεθών πρέπει να γίνουν σε συνεργασία και υπό τις κατευθυντήριες οδηγίες της ΕΣΥΕ. Η τελευταία έχει ιδιαίτερα βαρύ έργο σε σχέση με τα ζητήματα της δημιουργίας και παρουσίασης ενοποιημένων χρονολογικών σειρών.

Το χρονοδιάγραμμα των ενεργειών που προτείνει το ΕΣΕ έχει ως εξής:

Η περίοδος 1.1.1998 μέχρι 31.12.2000, προτείνεται ως στάδιο προετοιμασίας. Ο κρατικός προϋπολογισμός θα εγγράφεται σε δραχμές, θα διεξαχθεί εκτενής ενημέρωση φορέων, επιχειρήσεων και πολιτών, εντοπισμός και ρύθμιση νομικών θεμάτων.

Μετά την προσχώρηση, η μεταβατική περίοδος θα είναι μονοετής 1.1.2001 έως 31.12.2001 θα καταρτισθούν παράλληλα σε δραχμές και σε Ευρώ, ο προϋπολογισμός καθώς και η φορολογία, τα βιβλία και στοιχεία επιχειρήσεων, τα ασφαλιστικά θέματα, τα μισθολόγια και οι κρατήσεις, θα γίνουν ρυθμίσεις στον χρηματοπιστωτικό τομέα, π.χ. των αποδόσεων παλαιών τίτλων, προσαρμογή μηχανογραφικών συστημάτων, πιλοτικές εφαρμογές σε κάθε φορέα, κ.ά.).

Η τελική φάση 1.1.2002 έως 31.6.2002 περιλαμβάνει την απόσυρση των δραχμών και όλες τις συναλλαγές του προϋπολογισμού καθώς και την μετατροπή των παλαιών δραχμικών οφειλών και υποχρεώσεων σε Ευρώ. Από 1.7.2002 η υλοποίηση όλων των οικονομικών πράξεων θα γίνεται μόνο σε Ευρώ.

4. Άλλα ειδικά θέματα που προσεγγίζει το ΕΣΕ

Το ΕΣΕ καθιστά σαφές ότι πρέπει να παρακολουθείται στενά η δημοσιονομική και νομισματική πολιτική ώστε να καλύπτει τις δεσμεύσεις του Συμφώνου Σταθερότητας

και Ανάπτυξης (ΣΣΑ) (ΕΣ Βρυξελλών, Μάιος 1998) που έχει στόχο να εξασφαλίσει τη διατήρηση υγιών δημόσιων οικονομικών στα Κ-Μ και να προωθήσει την ανάπτυξη και απασχόληση, ενώ παράλληλα προβλέπονται κυρώσεις για παρεκκλίνουσες πολιτικές.

Ο Μηχανισμός Συναλλαγματικών Ισοτιμιών (ΜΣΙ) στον οποίο εντάχθηκε η δραχμή θα αντικατασταθεί από τον ΜΣΙ-2 από την 1.1.1999, που θα συνδέσει τα νομίσματα των μη συμμετεχόντων στη ζώνη Ευρώ Κ-Μ με καθορισμένη ισοτιμία και περιθώρια διακυμάνσεων. Προβλέπεται επίσης - στα πλαίσια του ΜΣΙ-2 το βοήθημα / κίνητρο ενός μηχανισμού «πολύ βραχυχρόνιας χρηματοδότησης» για απόκρουση κερδοσκοπικών (και μόνο) πιέσεων, (The Carrot), ενώ εναλλακτικά επισείεται η διαδικασία κυρώσεων του ΣΣΑ (The Stick).

Τέλος, οι όψεις των τραπεζογραμματίων και κερμάτων Ευρώ έχουν ήδη αποφασισθεί σε επίπεδο ΕΕ καθώς και οι τεχνικές προδιαγραφές και οι ονομαστικές τους αξίες. Η μία όψη θα είναι η κοινή Ευρωπαϊκή και η άλλη η εθνική. Σε αρκετές χώρες έχει ήδη υιοθετηθεί και η εθνική όψη. Στην Ελλάδα αρμοδιότητα γι' αυτό έχει ο Υπουργός Οικονομικών, ενώ η Τράπεζα της Ελλάδας μέσω του Εθνικού Νομισματοκοπείου θα αναλάβει το τεχνικό μέρος. Η φιλοτέχνηση της εθνικής όψης θα γίνει από έλληνες καλλιτέχνες, προσεχώς.

5. Συμπεράσματα

Συμπερασματικά, όπως παρουσιάστηκε στο άρθρο αυτό, το ΕΣΕ αποτελεί ένα ουσιώδους σημασίας, καθοριστικό, επιτελικό, διαδικαστικό κυρίως σχέδιο της μεταβατικής πορείας της Ελληνικής Οικονομίας προς το Ευρώ. Παράλληλα, η τρέχουσα οικονομική πολιτική για την επίτευξη των κριτηρίων - προϋποθέσεων πρέπει να έχει στόχο το σήμερα (το «έτος - κριτήριο» 1999) αλλά και το αύριο. Ο τρόπος με τον οποίο θα επιτευχθούν τα κριτήρια σύγκλισης είναι εξαιρετικά ουσιώδους σημασίας για το μέλλον. Τέλος, το κριτήριο για την προοπτική των αποτελεσμάτων του εγχειρήματος σε εθνικό επίπεδο δεν παύει να παραμένει η ανάγκη για αδιάκοπη βελτίωση της εθνικής μας παραγωγικής τεχνολογίας και ανθρώπινης παραγωγικότητας, δεδομένου ότι και οι ενδοκοινοτικές ανισορροπίες πλέον δεν θα μπορούν να αντιμετωπισθούν με εθνική παρέμβαση (η νομισματική πολιτική και η πολιτική επιτοκίων θα είναι παρελθόν όπως ήδη είναι η πολιτική δασμών, ενώ ο ΦΠΑ είναι ενιαίος). Έτσι, οι όροι του ενδοκοινοτικού ανταγωνισμού θα είναι πιο άμεσοι αλλά και πιο σκληροί για τους υστερούντες, ενώ βέβαια σε ενιαίο Ευρωπαϊκό επίπεδο τα πλεονεκτήματα θα είναι σαφή.

Κωνσταντίνος ΓΕ.
ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ

Καθηγητής Τμ. Αστ. και
Περιφ. Ανάπτ. Π.Π.Κ.Π.Ε.

**ΤΑ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΑ
ΚΙΝΗΤΡΑ
ΣΤΟ ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ
ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ
ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ**

Αθήναι, 1993